SUPO 917/01.04.01.00/2024

Eduskunnan valtiovarainvaliokunta
Hallinto- ja turvallisuusjaos

Hallinto- ja turvallisuusjaoston lausuntopyyntö 30.9.2024

Suojelupoliisin lausunto vuoden 2025 valtion talousarvioesityksestä

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan hallinto- ja turvallisuusjaos on pyytänyt 17.10.2024 pidettävään kokoukseen Suojelupoliisilta lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2025 (HE 109/2024 vp). Lausuntopyynnössä pyydetään lausuntoa erityisesti teemasta Suojelupoliisin toimintamenot.

Suojelupoliisin nettomäärärahaksi on ensi vuodelle esitetty yhteensä 64,829 miljoonaa euroa. Suojelupoliisi on esittänyt ensi vuotta koskevassa täydentävässä talousarvioesityksessä lisämäärärahatarpeekseen 9,8 miljoonaa euroa. Suojelupoliisille on myönnetty tämän vuoden kolmannessa lisätalousarviossa (LTAIII) 5 miljoonaa euroa viraston toimintakyvyn turvaamiseksi.

Ensi vuoden esitettävä määrärahataso ei mahdollista viraston nykyisen suorituskyvyn ja henkilöstön ylläpitämistä. Suojelupoliisi on käynnistänyt lokakuun alussa taloustilanteen johdosta ensi vuotta koskien yhteistoimintaneuvottelut työvoiman vähentämiseksi. Henkilöstömenoihin kohdistuvaksi säästötarpeeksi on tuolloin arvioitu 4,4 miljoonaa euroa, joka vastaa noin 60 henkilötyövuoden panosta. Virasto on kahden viime vuoden aikana toteuttanut mittavia säästötoimenpiteitä, jotka ovat kuitenkin osoittautuneet riittämättömiksi. Suojelupoliisissa on ollut henkilöstön rekrytointikielto viime vuoden joulukuusta lähtien. Tähän saakka Suojelupoliisi on karsinut kuluja pääosin muualta kuin henkilöstömenoista.

Lisätalousarviorahoituksen johdosta henkilöstömenoihin kohdistuva säästöpaine vähenee, mutta myönnetty rahoitus ei mahdollista yhteistoimintaneuvotteluiden päättämistä. Viraston toiminnan ja toimintaedellytysten turvaamiseksi osa rahoituksesta joudutaan käyttämään myös muuhun kuin henkilöstömenoihin. Osana yhteistoimintaneuvotteluita virasto valmistelee uuden arvion sopeuttamistarpeesta ja mahdollisten irtisanomisten suuruudesta.

Suojelupoliisin tämän hetken henkilöstömäärä on noin 580, joista hieman yli 100 henkilöä työskentelee maksutuotoilla kustannettavien turvallisuusselvitysten parissa. Maksutuotoilla kustannettavat toiminnot ovat

SUOJELUPOLIISI
Katajanokanlaituri 3, PL 151, 00121 HELSINKI
Vaihde 0295 480 131 | kirjaamo@supo.fi | www.supo.fi

säästötoimien ulkopuolella. Sopeuttamistoimenpiteet kohdistuvat 480 henkilöön, jotka työskentelevät viraston muissa kuin turvallisuusselvitystehtävissä.

Nykyisen henkilöstömäärän ja suorituskyvyn mahdollistaminen edellyttäisi noin 2 miljoonan euron lisärahoitusta ensi vuodelle. Lisäksi virasto on esittänyt strategisten suorituskykyjen, kuten tiedonhankinta- ja tiedonkäsittelykyvykkyyksien kehittämiseen ensi vuodelle noin kolmen miljoonan euron lisärahoitusta.

SUOJELUPOLIISIN TOIMINTAMENOT

Suojelupoliisin toimintamenoista noin 60 prosenttia koostuu henkilöstömenoista. Viraston kiinteistömenot tulevat kasvamaan merkittävästi ensi vuoden alkaen viraston uuden toimitalon valmistuttua. Ensi vuoden osalta kiinteistömenojen arvioidaan olevan lähes kolminkertaiset tähän vuoteen verrattuna. Suojelupoliisi ei ole saanut nouseviin vuokrakuluihin täysimääräisesti tarvittavaa rahoitusta. Uuden toimitalon vuosittaisiin vuokramenoihin virastolle on myönnetty noin 0,8 miljoonaa euroa liian vähän rahoitusta. Lisäksi uuteen toimitaloon Kaartinkortteliin liitännäiset hankkeet ovat tuoneet lisää kustannuksia, joiden syntymiseen virastolla ei ole ollut mahdollisuutta vaikuttaa. Suojelupoliisin arvion mukaan toimitilakustannuksiin liittyen rahoitusvaje on vuositasolla yhteensä noin 2 miljoonaa euroa.

Suojelupoliisin toiminta, erityisesti salainen tiedonhankinta edellyttää korkealaatuista teknistä suorituskykyä. Näihin menolajien osalta kustannusten nousupaineet ovat korkeat. Perus-ICT-kulujen vuosittaiseksi indeksinousuksi voidaan arvioida 8 prosenttia. Tekniikkaan liittyvän kehityksen nopeuden vuoksi operatiivisen suorituskyvyn ylläpitämien edellyttää jatkuvaa kehitystyötä ja hankintoja.

Vuonna 2019 voimaan tulleen siviilitiedustelulainsäädännön myötä Suojelupoliisin resurssointia vahvistettiin myöntämällä investointirahoitusta uusien tehtävien edellyttämien teknisten suorituskykyjen rakentamiseksi. Suojelupoliisin haastava määrärahatilanne on osaltaan seurausta investointien yhteydessä myöntämättä jääneistä ylläpito- ja kehittämisrahoituksista. Näiden hukkainvestointien sekä menetettyjen suorituskykyjen lisäksi tehdyillä säästötoimenpiteillä on suorat vaikutukset viraston tiedonhankinta-, analysointi- sekä raportointikyvykkyyksiin.

Suojelupoliisin tämän hetken toimintamenoista loput 20 prosenttia ovat kiinteistömenoja ja ns. yhteisiä menoja, jotka koostuvat mm. henkilöstön työterveyshuollon kustannuksista, matkakuluista, ajoneuvoista sekä operatiivisen toiminnan tukemiseen liittyvistä menoista.

Nykyinen kehysrahoitus ja menorakenne eivät juurikaan mahdollista toiminnan tai tekniikan pitkäjänteistä kehitystyötä.

LISÄRAHOITUSTA VAATIVAT KOHTEET

Nyt käsillä olevien sopeuttamistoimien kanssa samaan aikaan virastolla on suuri tarve edelleen kehittää tiedonhankintakyvykkyyksiä mm. PV:n kanssa

yhteistyössä toteutettavan tietoliikennetiedustelun saralla. Tiedonhankinnan kehittäminen edellyttää saman aikaisesti panostamaan erityisesti tiedonkäsittelykyvykkyyksiin, jotta suurien tietoaineistojen hyödyntäminen olisi tehokasta, täysimääräistä sekä taloudellisesti järkevää. Salaisen tiedonhankinnan keinoin kerätyt suuret data-aineistot edellyttävät moderneja tiedon ja datan käsittelyohjelmistoja automatisointeineen sekä kieliohjelmistoineen.

Nato-yhteistoiminta

Suomen Nato-jäsenyys edellyttää resurssointia puolustusliiton jäsenyyteen liittyvissä velvoitteissa sekä yhteistoiminnassa. Liittokunnan siviilitiedustelutyöstä saatava hyöty Suomelle edellyttää Suojelupoliisin riittävää resurssointia niin ulkomailla kuin kotimaassakin.

Nato-jäsenyys on lisännyt Suojelupoliisin kansainvälistä yhteistyötä erityisesti siviilitiedustelukomitean alaisessa yhteistyössä, mutta lisännyt kotimaassa vastuita esim. toimitilaturvallisuuden asiantuntijatehtävissä. Viraston Nato-toiminnot rakentuvat vuosien saatossa, mutta osa tarvittavista henkilöresursseista ja järjestelmähankinnoista tulisi tehdä viipymättä. Tarvittavien henkilöresurssien lisäksi jäsenyys edellyttää virastolta uusien yhteisten viestijärjestelmien sekä salassa pidettävän Nato-tiedon käsittely-ympäristöjen hankkimista.

Suojelupoliisille on aiemmin myönnetty Nato-menoihin pysyvä 0,84 miljoonan euron vuosittainen rahoitus, joka on riittämätön liittokunnan edellyttämien vastuiden hoitamiseksi.

Operatiivinen tekniikka

Suojelupoliisilla on säännöllinen tarve uusia operatiivista tekniikkaa, jolla varmistetaan tekninen kyvykkyys salaiseen tiedonhankintaan. Tekniikan uusimisella pyritään vastaamaan matkapuhelinteknologian (5g) kehittymiseen sekä tehokkuuden lisääntymiseen henkilötyövoiman vähentämiseksi.

LOPUKSI

Suojelupoliisi katsoo, että hallituksen esitys viraston ensi vuoden määrärahoiksi tulee edellyttämään sopeuttamistoimia lisätalousarviossa myönnetystä lisärahoituksesta huolimatta. Sopeuttamistoimilla tulee olemaan merkittävät vaikutukset viraston kaikessa toiminnassa. Viraston taloustilanteen arvioidaan jatkuvan erittäin haastavana koko kehyskauden, jonka johdosta sopeuttamistoimia joudutaan toteuttamaan myös tulevina vuosina. Voimassa olevien määrärahakehysten mukaisesti vuoden 2026 osalta henkilöstön vähennystarve on noin 15 prosenttia viraston nykyisestä henkilöstömäärästä. Säästötavoitteiden saavuttaminen edellyttää irtisanomisajat huomioiden huomattavasti suuremman henkilömäärän irtisanomista.

Viime vuosien aikana Suomen turvallisuusympäristö on jatkanut kehittymistään entistä ennakoimattomampaan suuntaan, mikä korostaa tiedustelulla hankitun analysoidun tiedon merkitystä valtionjohdon ulko- ja turvallisuuspoliittisessa

päätöksenteossa. Suojelupoliisi on viimeiset vuodet ollut merkittävien muutosten kohteena tiedustelulainsäädännön voimaan tulon sekä virasto roolin muuttumisen myötä. Vaarana on, että viime vuosien aikana rakennetusta toiminnallisesta ja teknisestä suorituskyvystä joudutaan karsimaan hallitsemattomasti ensi vuoden aikana kiinteiden kulujen (toimitilat ja ICT-ylläpito) kattamiseksi. Tämä puolestaan tulee heikentämään viraston kykyä tuottaa merkityksellistä ja ennakoivaa tietoa Suojelupoliisin asiakkaille ja kumppaneille sekä kyvykkyyttä tunnistaa ja torjua kansallista turvallisuutta uhkaavilta tekijöiltä.

Jakelu Mari Nuutila, Eduskunta
Sanna Turpeinen, Eduskunta

Tiedoksi